

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Статистична інформація про стан злочинності та результати роботи органів досудового розслідування. *Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора України*. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
3. Протидія незаконному заволодінню транспортними засобами підрозділами Національної поліції України: практичний poradnik з елементами інтерактивних технологій / Бондар В.С., Бочковий О.В., Дудоров О.О., Кривонос М.В., Скляніченко Д.В. та ін. / за ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О.О. Дудорова. Сєверодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідорєнка, 2020. 311 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Одержано 01.11.2022

УДК 343.985.2

Андрій Миколайович ХАНЬКЕВИЧ,

кандидат юридичних наук, професор,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ ТА ПЕРВИННОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ І СЛІДЧИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Важливим кроком впровадження сучасних підходів роботи з інформацією у практиці діяльності оперативних підрозділів та слідчих органів стало використання можливостей підрозділів Департаменту кримінального аналізу під час опрацювання великих масивів даних.

Разом із цим це не вплинуло на вирішення головної задачі – розповсюдження й широкого використання в роботі рядових оперативників і слідчих нескладних аналітичних інструментів опрацювання даних або первинної та іншої інформації під час планування оперативно-розшукової діяльності та досудових розслідувань кримінальних проваджень, вміння самостійного оброблення невеликих обсягів даних, що не потребують втручання в цей процес фахівців спеціалізованих підрозділів зазначеного Департаменту.

У вмінні оперативно й всебічно обробляти інформаційні потоки, візуалізувати дані, первинну й іншу інформацію, робити виважені висновки, побудовані на логіці, креативному мисленні та передовому досвіді оперативної і слідчої діяльності й криється секрет своєчасного прийняття вдалих управлінських рішень, спрямованих на оптимальне й ефективне вирішення завдань кримінального судочинства.

Одним із найефективніших прийомів сприйняття даних та інформації різних видів є їхня візуалізація. Для правоохоронців вона дозволяє наочно відслідкувати основні тенденції розвитку кримінальних ситуацій, різних залежностей, змін в підходах підготовки та вчинення видових правопорушень, їх своєчасного оцінювання й реалізації професійних можливостей залежно від посадових обов'язків.

Головною метою візуалізації даних та первинної інформації є наочна презентація результатів аналізу у вигляді, що дозволяє працівникам поліції найбільш просто вникнути в суть кримінальної ситуації, зробити процес її сприйняття і розуміння максимально простим й прозорим для виконавців.

Загальновідомо, що фізіологічно людина влаштована так, що візуальне сприйняття є основним каналом отримання знань про світ. Через зір людиною сприймається близько 90 % інформації [1].

Продуктивність й оперативність прийняття рішень людиною, яка використовує візуальну інформацію, значна вища.

Так, під час проведення протягом останніх 6 років тренінгів з основ кримінального аналізу на курсах підвищення кваліфікації оперативних працівників і слідчих, автором було встановлено, що завдяки візуалізації даних та первинної інформації у поліцейських квестах, що стосувалися різноманітних кримінальних ситуацій, фахівці, як правило, звертали увагу на такі деталі, які у тексті залишалися непомітними.

Можна із впевненістю стверджувати, що коли інформація надходить до фахівця не просто у вигляді набору букв й окремих зображень, а у вигляді схем, діаграм, інфографіків, карт, картограм тощо, вона, безсумнівно, сприймається значно легше й використовується ефективніше.

Проведені експерименти зі слухачами курсів підвищення кваліфікації (оперативні працівники та слідчі) підтвердили наступні результати: у слухачів, які працювали виключно із текстовою інформацією у навчальних поліцейських квестах, на вироблення рішення йшло приблизно у два рази більше часу, ніж у слухачів, які спочатку візуалізували текстову інформацію у вигляді схем (зв'язків, телефонних з'єднань, подій, потоків).

Переважна більшість слухачів підтверджували, що для того, щоб вникнути у проблему, первинну інформацію потрібно було прочитати кілька разів, тоді як із допомогою схем кримінальна ситуація ставала зрозумілою дуже швидко.

Таким чином, під візуалізацією даних і первинної інформації слід розуміти їх графічне відображення, завдяки чому виникає можливість лаконічно презентувати в зображенні те, що в текстовому еквіваленті зайняло б чимало текстової інформації.

Цікаво, що за даними англійського сайту NeoMam Studios в Інтернеті з 2007 року кількість візуальної інформації зростає на 9900 %, що переконливо підтверджує шалений ріст популярності наочності у засобах масової інформації. Автори також стверджують, що швидкість сприймання візуальної інформації перевищує текстові аналоги у 3,23 разів [2].

В оперативно-розшуковій діяльності та слідчій роботі візуалізацію даних та первинної інформації необхідно більш часто використовувати під час складання звітів за результатами роботи за певний період (у тому числі за окремими оперативно-розшуковими справами та матеріалами досудових розслідувань кримінальних проваджень); у вигляді довідкової інформації – як додатків до основного письмового звіту, що наглядно демонструє те, про що йдеться в тексті.

Візуалізація інформації має обов'язковою проводитися під час прийняття рішень та отримання дозволів у слідчого судді про необхідність проведення оперативно-розшукових заходів або негласних слідчих (розшукових) дій, що тимчасово обмежують права і свободи людини й громадянина.

Слід враховувати, що сутність техніки візуалізації полягає в єдності методичних прийомів оброблення даних та первинної інформації, використанні загальноприйнятих підходів до її презентації (наприклад, система оброблення даних «Апасара»).

Іноді у процесі аналізу даних та первинної інформації за допомогою візуалізації використовується, так зване, швидке прототипування, тобто створення певної кількості різних візуальних моделей одних і тих самих даних з метою знаходження прихованих, на перший погляд, взаємозв'язків й залежностей, а також первинної оцінки набору

даних для можливості застосування у подальшому більш складних інструментів аналізу. Зазначений підхід прототипування в англомовному середовищі правоохоронних органів носить назву Exploratory Data Analysis (EDA), що означає розвідувальний аналіз даних. Підхід EDA дещо відрізняється від презентації даних – зроблена візуалізація може бути «чорною», тобто не зовсім акуратною, але виконується швидко й однією людиною або невеликою робочою групою фахівців.

Разом із цим, не слід забувати про обов'язкові робочі етапи оброблення інформації перед початком її візуалізації.

На першому етапі має бути зроблене чітке формулювання й розуміння плану-завдання аналізу даних чи первинної інформації. Кожне аналітичне дослідження даних або первинної інформації має відповідати конкретним цілям й не слід створювати дослідження задля досліджень.

На другому етапі виконавець має працювати з існуючим набором «сирих» даних, або приймати участь у процесі постановки завдання на збір необхідної додаткової для аналізу інформації (яка інформація потрібна? в якому вигляді потрібна?). На цьому етапі важлива комунікація виконавця з робочою групою (учасниками СОГ), яка може допомогти в розумінні пошукового процесу й оцінці масштабів роботи, її особливостей й тривалості.

На етапі підготовки даних (інформації) для аналізу слід пам'ятати про правило «Сміття на вході – сміття на виході». Це означає, що однією із найважливіших умов під час аналізу даних або первинної інформації, є робота з їх структурування, усунення дрібних помилок, зміни форматів вмісту даних (первинної інформації), усунення дублікатів, інтеграції інформації з різних джерел.

Етап дослідження даних (первинної інформації) характеризується роботою над їх правильною інтерпретацією як в розрізі окремої ключової ознаки, пов'язаною із кримінальною ситуацією, так і в розрізі групи ключових ознак. Саме на цьому етапі формується уявлення про майбутню модель (формат) візуалізації.

На заключному етапі аналізу безпосередньо створюється візуалізація даних й розробляються висновки. На цьому етапі можливі (обов'язкові) обговорення допущених помилок (або недоліків) під час збору інформації (якість інформації), обговорюється правильність постановки мети (плану-завдання), методика збору необхідної інформації, інтерпретація отриманих результатів тощо, що може послужити фундаментом наступних досліджень за кримінальною ситуацією.

Для формулювання кінцевих висновків зазначені етапи можуть створювати п-цикл (повторюваність циклу обробки й візуалізації даних та первинної інформації), кожний раз уточнюючи дані й отримуючи нові знання про сутність кримінальної ситуації, яка аналізується. Це, як правило, відбувається до повного виконання поставленого плану-завдання. Кількість же питань до розуміння кримінальної ситуації після візуалізації даних для оперативних працівників або слідчих має не зростати, а зменшуватися.

Таким чином, враховуючи зазначене вище, актуальними й важливими стають світові стандарти навчання здобувачів вищої освіти та слухачів системи вишів МВС України прийомам раціональної обробки даних та первинної інформації та її когнітивно-графічному відображенню.

Необхідність навчання діючих та майбутніх оперативних працівників та слідчих методам й приймам візуалізації даних та первинної інформації обумовлена, насамперед, їх особливостями мислення під час аналізу кримінальних ситуацій; здатністю до швидкого переключення уваги та до швидкої обробки даних та інформації; переважанню сприйняття графічної інформації; непристосованістю до сприйняття лінійної однорідної інформації у вигляді надрукованих текстів.

Список бібліографічних посилань

1. Панченко Ю. Візуалізація даних: що це таке і для чого вона потрібна // Ресурсний центр ГУРТ : сайт. URL: <https://www.gurt.org.ua/articles/37609/> (дата звернення: 12.10.22).
2. Why your Brain Craves Infographics // NeoMam Studios : сайт. URL: <https://neomam.com/interactive/13reasons> (дата звернення: 12.10.22).

Одержано 21.10.2022

УДК 351.74:343.341(477)

Дмитро Петрович ЦУРКАЛЕНКО,

*старший викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Валерія Максимівна НІКІТІНА,

курсантка 2 курсу ННІ ППФПП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИМ ПОСЯГАННЯМ НА МАЙНО ГРОМАДЯН

Нормативна регламентація діяльності органів Національної поліції відіграє важливу роль, тому що ефективність правового регулювання в багатьох випадках залежить від якості його правової бази, чіткості приписів, наявності розвиненої системи законодавства. Правове регулювання діяльності органів Національної поліції у сфері протидії злочинним посяганням на майно громадян забезпечується достатньою кількістю нормативних актів.

Найголовнішим серед усіх нормативно-правових актів нашої держави посідає Конституція України. Так, у ст. 3 Основного Закону закріплено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Таким чином під час протидії злочинним посяганням на майно громадян оперативні підрозділи Національної поліції зобов'язані діяти лише в межах чинного законодавства та не допускати порушень чи обмежень прав і свобод людини й громадянина.

Правовою основою діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинним посяганням на майно громадян є міжнародні правові акти, згідно чіткому порядку. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України й обов'язкові для виконання державними органами, юридичними й фізичними особами. Це правило знайшло відображення й у Законі України «Про міжнародні договори України»

Також існують міжнародні документи, які регламентують діяльність щодо протидії злочинам у цілому та за окремими її напрямками зокрема, належать угоди про співробітництво між МВС України та МВС Польщі, Словенії, Угорщини, Румунії, Чехії, Італії, Австрії, Болгарії

Виходячи з цього, правове регулювання діяльності органів Національної поліції щодо реалізації державної політики у сфері протидії злочинним посяганням на майно громадян здійснюється на підставі таких законів, як: